न संरम्भेणारमते त्रिवर्गमाकारितः शंसति तत्त्वमेव। नमित्रार्थे रोचयते विवादं नापूजितः कुप्यति चाप्यमूढः।
योऽभ्यसूयत्यनुकम्पते च न दुर्ब्बलः प्रातिभाव्यं करोति। नात्याह किञ्चित्क्षमते वै विवादं सर्व्वत्र तादृग्लभते प्रशंसां। १०८०
यो नोद्धतं कुरुते जातु वेशं न पौरुषेणापि विकत्थतेऽन्यान्। न मूर्च्छितः कटुकान्याह किञ्चित् प्रियं सदा तं कुरुते जनो हि।
न वैरमुद्दीपयति प्रशान्तं न दर्पमारोहति नास्तमेति। न दुर्गतोऽस्मीति करोत्यकार्य्यं तमार्य्यशीलं परमाहुरार्य्याः।
न खे सुखे वै कुरुते प्रहर्षं नान्यस्य दुःखे भवति प्रहृष्टः। दत्त्वा न पश्चात् कुरुतेऽनुतापं स कथ्यते सत्पुरुषार्य्यशीलः।
देशाचारान् समयान् जातिधर्म्मान् बुभूषते यः स परावरज्ञः। स यत्र तत्रापि गतः सदैव महाजनस्याधिपत्यं करोति।
दम्भं मोहं मत्सरं पापकृत्यं राजद्विष्टं पैशुनं पूगवैरं। मत्तोन्मत्तैर्दुर्जनैश्चापि वादं यः प्रज्ञावान् वर्ज्जयेत्स प्रधानः। १०८५
दमं शौचं दैवतं मङ्गलानि प्रायश्चित्तान् विविधाल्लोकवादान्। एतानि यः कुरुते नैत्यिकानि तस्योत्थानं देवता धारयन्ति।
समैर्व्विवाहं कुरुते न हीनैः समैः सख्यं व्यवहारं कथाश्च। गुणैर्व्विशिष्टाश्च पुरो दधाति विपश्चितस्तस्य नयाः सुनीताः।
मितं भुङ्क्ते संविभज्याश्रितेभ्यो मितं स्वपित्यमितं कर्म्म कृत्वा। ददात्यमित्रेष्वभियाचितः खं तमात्मवन्तं प्रजहत्यनर्थाः।
चिकीर्षितं विप्रकृतञ्च यस्य नान्ये जनाः कर्म्म जानन्ति किञ्चित्। मन्त्रे गुप्ते सम्यगनुष्ठिते च नाल्पोऽप्यस्य च्यवते कश्चि
दर्थः।
यः सर्व्वभूतप्रशमे निविष्टः सत्यो मृदुर्म्मानकृच्छुद्धभावः। अतीव स ज्ञायते ज्ञातिमध्ये महामणिर्जात्य इव प्रसन्नः। १०९०
य आत्मनाऽपत्रपते भृशं नरः स सर्व्वलोकस्य गुरुर्भवत्युत। अनन्ततेजाः सुमनाः समाहितः स तेजसा सूर्य्य इवावभाषते।
वने जाताः शापदग्धस्य राज्ञः पाण्डोः पुत्राः पञ्च पञ्चेन्द्रकल्पाः। त्वयैव बाला वर्द्धिताः शिक्षिताश्च तवादेशं पालयन्त्याम्बिकेय।
प्रदायैषामुचितं तात राज्यं सुखी पुत्रैः सहितो मोदमानः। न देवानां नापि च मानुषाणां भविष्यसि त्वं तर्कणीयो नरेन्द्र।

इति श्रीमहाभारते उद्योगपर्व्वणि प्रजागरपर्व्वणि विदुरहितवाक्ये द्वात्रिंशोऽध्यायः॥ ३२॥

॥ धृतराष्ट्र उवाच॥ जायतो दह्यमानस्य यत्कार्य्यमनुपश्यसि। तद्ब्रूहि त्वं हि नस्तात धर्म्मार्थकुशलो ह्यसि।
त्वं मां यथावद्विदुर प्रज्ञाधि प्रज्ञापूर्व्वं सर्व्वमजातशत्रोः। यन्मन्यसे पथ्यमदीनसत्त्व श्रेयस्करं ब्रूहि तदद्य कुरूणां। १०९५
पापाशङ्की पापमेवानुपश्यन् पृच्छामि त्वां व्याकुलेनात्मनाऽहं। कच्चे तन्मे ब्रूहि सर्व्वं यथावन्मनीषितं सर्व्वमजातशत्रोः।
॥ विदुर उवाच॥ शुभं वा यदि वा पापं द्वेष्यं वा यदि वा प्रियं। अपृष्टस्तस्य तद्ब्रूयाद्यस्य नेच्छेत्पराभवं।
तस्माद्वक्ष्यामि ते राजन् भवमिच्छन् कुरूनप्रति। वचः श्रेयस्करं धर्म्यं ब्रुवतस्तन्निबोध मे।
मिथ्योपेतानि कर्म्माणि सिद्ध्येयुर्यानि भारत। अनुपायप्रयुक्तानि मास्म तेषु मनः कृथाः।
तथैव योगविहितं न सिध्येत् कर्म्म यन्नृप। उपाययुक्तं मेधावी न तत्र ग्लपयेन्मनः। ११००
अनुबन्धानपेक्षेत सानुबन्धेषु कर्म्मसु। सम्प्रधार्य्य च कुर्व्वीत नावेगेन समाचरेत्।
अनुबन्धञ्च सम्प्रेक्ष्य विपाकञ्चैव कर्म्मणां। उत्थानमात्मनश्चैव धीरः कुर्व्वीत वा न वा।
यः प्रमाणं न जानाति स्थाने वृद्धौ तथा क्षये। कोषे जनपदे दण्डे न स राज्येऽवतिष्ठते।
यस्त्वेतानि प्रमाणानि यथोक्तान्यनुपश्यति। युक्तो धर्मार्थयोर्ज्ञाने स राज्यमधिगच्छति।
न राज्यं प्राप्तमित्येव वर्त्तितव्यमसाम्प्रतं। श्रियं ह्यविनयो हन्ति जरा रूपमिवोत्तमं। ११०५
भक्ष्योत्तमप्रतिच्छन्नं मत्स्यो वडिशमायसं। लोभाभिपाती ग्रसते नानुबन्धमपेक्षते।